



Veselības inspekcija

Daugavas peldvietas “Kīpsala” ūdens apraksts



1.0 versija

Rīga, 2024

Satura rādītājs

Ievads	3
Peldvietu ūdens kvalitātes kritēriji	4
Peldvietu ūdens aprakstā lietotie termini un saīsinājumi	6
1. Vispārīga informācija un peldvietas ūdens kvalitāte	8
1.1. Peldvietas vispārējs apraksts	8
1.2. Peldvietas izvēles pamatojums un monitoringa punkta atrašanās vieta	11
1.3. Peldvietas ūdens kvalitāte.....	14
2. Fizikāli ģeogrāfiskais, hidroloģiskais un piekrastes raksturojums	16
2.1. Daugavas upes fizikāli ģeogrāfiskais raksturojums	16
2.2. Peldvietas “Ķīpsala” piekrastes zonas apraksts un zemes lietošanas veidi	17
2.3. Daugavas upes hidroloģisko īpašību raksturojums.....	18
3. Hidroķīmiskās un ekoloģiskās kvalitātes raksturojums	18
4. Piesārņojuma avotu raksturojums	19
5. Makroaļģu un fitoplanktona aļģu, t.sk. zilaļģu izplatīšanās iespējas	22
Secinājumi	23
Izmantotie informācijas avoti	24
1.pielikums. Zemes lietojuma veidi Daugavas upes “Ķīpsala” peldvietas apkārtnē.....	25
2.pielikums. Punktveida piesārņojuma slodze Daugavas upes “Ķīpsala” peldvietas apkārtnē	26

Ievads

Latvija ir bagāta ar ūdeņiem, un liela daļa ezeru un upju, kā arī jūras piekraste vasarā tiek izmantota atpūtai un peldēšanai. Ūdens kvalitāte ir viens no būtiskākajiem vides faktoriem, kas ietekmē cilvēku veselību peldoties. Rekreācijai izmantojamo ūdeņu kvalitātes uzlabošana – tas ir gan visu to pašvaldību mērķis, kuru pārziņā ir peldvietu apsaimniekošana, gan arī valsts pārvaldes institūciju mērķis, kuras nodarbojas ar sabiedrības veselības un vides aizsardzības politikas jautājumiem. Labas kvalitātes peldūdeņi ir nozīmīgs katra iedzīvotāja dzīves kvalitāti ietekmējošs faktors. *Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2006/7/EK (2006.gada 15.februāris) par peldvietu ūdens kvalitātes pārvaldību un Direktīvas 76/160/EEK atcelšanu* (turpmāk – Direktīva 2006/7/EK) nosaka, ka katrā peldvietā, kurā peldas liels skaits cilvēku, ir jāsasniedz vismaz pietiekama ūdens kvalitāte. To, kāds peldētāju skaits ir uzskatāms par „lielu” vietējiem apstākļiem, nosaka par peldūdeņu pārvaldību atbildīgā institūcija – Veselības inspekcija sadarbībā ar vietējām pašvaldībām. Šobrīd Latvijā ir noteiktas 59 oficiālas peldvietas, kuras ir apstiprinātas *2017. gada 28. novembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 692 „Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība”* (turpmāk – Noteikumi Nr. 692) 1. un 2. pielikumā. Šajās peldvietās tiek veikts ūdens kvalitātes monitorings un kvalitātes novērtēšana atbilstoši Direktīvas 2006/7/EK prasībām.

Direktīva 2006/7/EK nosaka, ka katras peldvietas ūdenim ir jāizstrādā ūdens apraksts. Šī prasība ir ieviesta nacionālajā likumdošanā ar Noteikumiem Nr. 692. Saskaņā ar normatīvā akta prasībām, ūdens apraksti ir jāizstrādā Veselības inspekcijai sadarbībā ar valsts sabiedrību ar ierobežotu atbildību “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”. Tie var attiekties uz atsevišķu peldvietu ūdeņiem vai uz viena ūdens objekta, kuri izdalīti atbilstoši Ūdens struktūrdirektīvas prasībām¹, blakus esošu peldvietu ūdeņiem. Pēc savas būtības ūdens apraksti ir kā daļa no upju sateces baseinu apgabalu pārvaldības plāniem, kuri izstrādāti saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas prasībām.

Ūdens apraksts ietver detalizētu to faktoru analīzi, kas ietekmē vai varētu ietekmēt peldvietu ūdens kvalitāti ar mērķi paredzēt nepieciešamos pārvaldības pasākumus, kas ļautu nelabvēlīgo ietekmi novērst un peldvietām sasniegt vismaz pietiekamu ūdens kvalitāti četru kvalitātes klašu skalā – izcila kvalitāte, laba kvalitāte, pietiekama kvalitāte, zema kvalitāte. Vienlaikus veicamo pārvaldības pasākumu mērķis ir veicināt izcilas un labas ūdens kvalitātes peldvietu skaita palielināšanos. Normatīvie akti min šādus pārvaldības pasākumus attiecībā uz peldvietu ūdeni:

- peldvietu ūdens monitorings;
- peldvietu ūdens kvalitātes novērtēšana;
- peldvietu ūdens klasificēšana;
- tā piesārņojuma iemeslu noteikšana un novērtēšana, kas var ietekmēt peldvietu ūdeņus un pasliktināt peldētāju veselību;

¹ *Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy (Water Framework Directive)*

- sabiedrības informēšana;
- pasākumu veikšana, lai novērstu peldētāju pakļaušanu piesārņojumam;
- pasākumu veikšana, lai samazinātu piesārņojuma risku.

Ūdens apraksts tiek pārskatīts atbilstoši Noteikumu Nr. 692. 33. punktam:

- ne retāk kā reizi četros gados, ja peldvietas ūdens ir klasificēts kā labas kvalitātes ūdens;
- ne retāk kā reizi trijos gados, ja peldvietas ūdens ir klasificēts kā pietiekamas kvalitātes ūdens;
- ne retāk kā reizi divos gados, ja peldvietas ūdens ir klasificēts kā zemas kvalitātes ūdens;
- ja peldvietas ūdens ir klasificēts kā izcilas kvalitātes ūdens, ūdens aprakstu pārskata un, ja nepieciešams, atjauno tikai tad, ja ūdens kvalitāte mainās uz labu, pietiekamu vai zemu.

Daugavas peldvietas “Ķīpsala” ūdens aprakstu ir izstrādājuši Veselības inspekcijas Sabiedrības veselības departamenta Vides veselības nodaļas speciālisti sadarbībā ar VSIA Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra (turpmāk - LVĢMC) Ūdens daļas un Rīgas valstspilsētas pašvaldības Mājokļu un vides departamenta speciālistiem.

Peldvietu ūdens kvalitātes kritēriji

Atbilstoši Direktīvas 2006/7/EK prasībām, peldvietu ūdens kvalitāti vērtē pēc mikrobioloģiskās kvalitātes kritērijiem, kā arī ņem vērā zilaļģu masveida savairošanos peldvietā, ja tāda ir notikusi. Līdz ar to arī peldvietu ūdens apraksti vispirms ir vērsti uz to, lai saprastu, cik liela ir iespēja peldvietā nonākt fekālajiem notekūdeņiem, kā arī novērtēt faktorus, kas var veicināt zilaļģu masveida savairošanos – t.s. ūdens „ziedēšanu”.

Kā fekālā piesārņojuma indikatori ir izvēlēti *Escherichia coli* (turpmāk - *E. coli*) un zarnu enterokoki. Peldvietas ūdens kvalitātes novērtēšana tiek veikta divos etapos:

- operatīvais novērtējums pēc katras paraugu ņemšanas reizes²;
- peldvietas ūdens kvalitātes novērtējums ilglaicīgā perspektīvā kopumā, kuras mērķis ir noteikt pastāvīgos riskus, kas pasliktina vai var pasliktināt ūdens kvalitāti un apdraudēt cilvēka veselību.

Veicot operatīvo novērtējumu, vērtē mikrobioloģisko rādītāju robežlielumu pārsniegumus katrā individuālajā ūdens paraugā, lai pieņemtu lēmumu par peldēšanās aizliegšanu vai ieteikšanu nepeldēties. Peldvietas ūdens kvalitātes operatīva novērtēšana pamatojas uz eksperta slēdzieni par mikrobioloģiskā piesārņojuma lielumu un raksturu:

- **peldēties nav ieteicams**, ja *E. coli* skaits ir lielāks par 1000, bet nepārsniedz 3000 mikroorganismu šūnas 100 ml ūdens un/vai zarnu enterokoku skaits pārsniedz 300, bet nepārsniedz 500 mikroorganismu šūnas 100 ml ūdens;

² Direktīva 2006/7/EK neprasa peldūdeņu kvalitātes operatīvu novērtēšanu, tāpēc tiek piemēroti izstrādātie nacionālie kritēriji, lai papildus aizsargātu peldētāju veselību

- **peldēties aizliegts**, ja *E. coli* skaits ir lielāks par 3000 mikroorganismu šūnām 100 ml ūdens un/vai zarnu enterokoku skaits pārsniedz 500 mikroorganismu šūnas 100 ml ūdens.

Peldēšanās nav pieļaujama, ja ūdenī ir vērojama arī pārmērīga zilaļģu savairošanās.

Iekšzemes ūdeņu (upju, ezeru, ūdenskrātuvju u.c.) peldvietu ūdens kvalitātes ilglaicīgais novērtējums ir jāveic atbilstoši Direktīvas 2006/7/EK un Noteikumu Nr. 692 prasībām, ņemot vērā pēdējo četru peldsezonu datus un piemērojot statistiskās analīzes kritērijus, kas norādīti 1.tabulā.

1. tabula. Iekšzemes ūdeņu peldvietu ilglaicīgās kvalitātes kritēriji ³

N.p. k.	Rādītājs	Izcila kvalitāte	Laba kvalitāte	Pietiekama kvalitāte
1.	Zarnu enterokoki (KVV/100 ml)	200 ⁽¹⁾	400 ⁽¹⁾	330 ⁽²⁾
2.	<i>Escherichia coli</i> (KVV/100 ml)	500 ⁽¹⁾	1000 ⁽¹⁾	900 ⁽²⁾

Piezīmes: KVV – kolonijas veidojošās vienības

⁽¹⁾ Pamatojoties uz 95.procentiles novērtēšanu

⁽²⁾ Pamatojoties uz 90.procentiles novērtēšanu

Neatbilstoša peldvietas ūdens ilglaicīgā kvalitāte liecina, ka peldvietas ūdens kvalitāte var epizodiski pasliktināties, jo ir kaut kādi pastāvīgi nelabvēlīgi faktori, kas to ietekmē.

³ Ministru kabineta 2017. gada 28. novembra noteikumi Nr. 692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība", 5.pielikums

Peldvietu ūdens aprakstā lietotie termini un saīsinājumi

Eitrofikācija – augu barības vielu (biogēnu) daudzuma palielināšanās dabisko procesu rezultātā vai cilvēka darbības ietekmē.

Ekoloģiskās un ķīmiskās kvalitātes rādītāji – ūdensobjekta hidroloģiskās, bioloģiskās, fizikālās un ķīmiskās īpašības, pēc kuru kvantitatīvajām vai kvalitatīvajām vērtībām var spriest par ūdeņu kvalitāti.

Izkliedētais piesārņojums – piesārņojums, kad no piesārņojošā objekta ūdenstilpē vielas ieplūst nevis kādā konkrētā punktā, bet ir izkliedētas gar ūdenstilpes krastiem. Izkliedētais piesārņojums aptver plašas teritorijas, un tas ir saistīts ar urbanizētajām teritorijām, satiksmi, atmosfēras piesārņojumu un lauksaimniecības zemes izmantošanu. Izkliedētā piesārņojuma apjomus nosaka un ietekmē galvenokārt zemes lietošanas veidi teritorijā, kā arī centralizētai notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmai nepieslēgto iedzīvotāju radītais piesārņojums.

Monitorings – regulāri novērojumi laikā un telpā, saskaņā ar noteiktu programmu un pēc vienotas metodikas, kuru mērķis ir sekot kāda procesa norisei.

Monitoringa vieta – vieta peldvietu ūdeņos, kur tiek ņemti ūdens paraugi un kur tiek gaidīta lielākā daļa peldētāju, un/vai kur ir paredzams lielākais piesārņojuma risks saskaņā ar peldvietas ūdens aprakstu.

Piesārņojums attiecībā uz peldūdeņiem ir mikroorganismu un/vai citu organismu piesārņojums vai atkritumi, kas ietekmē peldvietu ūdens kvalitāti un rada apdraudējumu peldētāju veselībai.

"Peldēties atļauts" – ūdens kvalitāte atbilst normatīvajos aktos noteiktajām ūdens kvalitātes prasībām. Peldēties var droši.

"Peldēties nav ieteicams" – jāuztver kā brīdinājums, ka ūdens kvalitāte konkrētajā vietā neatbilst kādam no kvalitātes kritērijiem. Šādās vietās nevajadzētu peldēties bērniem, vecākiem cilvēkiem un cilvēkiem ar imūnsistēmas vai citām nopietnām veselības problēmām.

"Peldēties aizliegts" – pastāv liela iespēja, ka peldūdenī var atrasties, vai atrodas slimības izraisošie mikroorganismi, vai ir peldētāju veselību apdraudošs ķīmiskais piesārņojums, vai arī ūdenstilpē var būt vai ir konstatēta pārmērīga zilaļģu savairošanās.

Peldvieta – peldēšanai paredzēta labiekārtota vieta vai arī jebkura vieta jūras piekrastē un pie iekšzemes ūdeņiem, kurā peldēšanās ir droša un nav aizliegta un kuru iedzīvotāji izmanto atpūtai peldsezonas laikā.

Peldsezona – peldēšanai labvēlīga sezona, kuru nosaka attiecīgi laika apstākļi un kurā ir gaidāms liels peldētāju skaits. Latvijā peldsezona ir no 15.maija līdz 15. septembrim.

Pludmale – jūras, ezera vai upes krasta teritorija starp ūdens līmeni un vietu, kur sākas dabiskā sauszemes veģetācija.

Peldvietas ūdens – jūras piekrastes ūdeņu un iekšzemes ūdeņu teritorija peldvietā, kuru iedzīvotāji izmanto peldēšanai.

Punktveida piesārņojums – piesārņojums, ko rada objekts, piesārņojošās vielas un notekūdeņus novadot konkrētā ekosistēmas punktā. Ūdens piesārņojuma punktveida avoti ir notekūdeņu izplūdes no pilsētām un citām apdzīvotām vietām vai ražošanas uzņēmumiem, kas tiek ievadīti ūdenstecēs vai ūdenstilpnēs, dažādu produktu lokālas izplūdes avāriju gadījumos, piemēram, naftas produktu noplūde no cauruļvadiem, kā arī piesārņotas vietas.

Sateces baseins – teritorija, no kuras upe un tās pietekas vai ezers saņem ūdeni.

Virszemes ūdensobjekts (ŪO) – nodalīts un nozīmīgs virszemes ūdens hidrogrāfiskā tīkla elements: ūdenstece (upe, strauts, kanāls vai to daļa), ūdenstilpe (ezers, dīķis, ūdenskrātuve vai to daļa), kā arī pārejas ūdeņi vai piekrastes ūdeņu posms.

"Zilaļģu izplatīšanās" ir pārmērīga zilaļģu savairošanās (t.s. ūdens „ziedēšana”), aļģēm ūdenī veidojot biezu, netīri zilganzaļu masu, putas vai „paklāja” veidā sedzot ūdens virsmu.

2.tabula. Peldvietu ūdens aprakstā biežāk lietotie saīsinājumi

Saīsinājums	Skaidrojums
ES	Eiropas Savienība
MK	Ministru kabinets
LVĢMC	Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs
NAI	Notekūdeņu attīrīšanas iekārta
UBA	Upju baseinu apgabals
RVP MVD	Rīgas valstspilsētas pašvaldības Mājokļu un vides departaments

1. Vispārīga informācija un peldvietas ūdens kvalitāte

1.1. Peldvietas vispārējs apraksts

3. tabula. Vispārīga informācija par Daugavas peldvietu "Ķīpsala"

Peldvietas nosaukums	Daugavas peldvieta "Ķīpsala"
Peldvietas atrašanās vieta	Daugavas kreisajā krastā, Balasta dambī, Rīgā bez adreses (kadastra apzīmējums Nr. 01000622016).
Administratīvā teritorija	Latvija, Rīga
Koordinātes	Z platums 56°57'7.1856'', A garums 24°5'19.5252'' ETRS89 sistēmā: 56.96197; 24.0891
Peldvietas ID	LV00601000018
Ūdensobjekta (ŪO) kods un nosaukums	LVD413SPDA, Daugava
Pludmales/ piekrastes zonas garums	Peldvietas kopējais garums 140 m garumā gar upes krasta līniju.
Peldvietas maksimālais dziļums	Dziļuma sadalījums peldvietas zemūdens daļā vienmērīgs, zemūdens nogāzes slīpums lēzens, dziļums pakāpeniski palielinās, bojas tiek izvietotas nepārsniedzot 1.8 m dziļumu.
Gultne	Peldvietas zemūdens daļas grunts ir relatīvi līdzena, smilšaina, dziļumā ir novērojama pāreja uz dūņainām nogulsnēm augšējā slānī. Peldvietai ir labvēlīgs hidroloģiskais režīms un ir stabila smiltis gultne.
Maksimālais peldētāju skaits peldsezonas laikā (dienā)	Maksimālais peldētāju skaits peldsezonas laikā (dienā), karstā, saulainā laikā ir aptuveni 370 - 400 cilvēki/ dienā.
Labiekārtojuma raksturojums	<ul style="list-style-type: none">-Tuvu peldvietai atrodas sabiedriskā transporta pietura.-Peldvietā ir nodrošināts asfaltēts piebraucamais ceļš, no Balasta dambja puses. Autotransportu var novietot autostāvvietā Balasta dambī – 170 m no peldvietas.-Operatīvā dienesta transportlīdzekļi peldvietai var piebraukt no Krišjāņa Valdemāra ielas puses, 30 m attālumā no peldvietas ūdens malas.-Peldvieta ir aprīkota ar divām velo novietnes vietām. Viena atrodas pie bērnu rotaļu laukuma ar astoņām velo novietnēm, bet otra peldvietas teritorijā, pie pārgērbšanās kabīnes cilvēkiem ar funkcionāliem kustību traucējumiem – sešas velo novietnes.-Peldvietā ir soliņi, pārgērbšanās kabīnes, biotualetes, atkritumu urnas.- Peldvietā ir ierīkoti gājēju ceļi. Vides pieejamība – peldvietā no Krišjāņa Valdemāra ielas puses ir ierīkota koka seguma pastaigu laipa 180 m garumā, kas piemērota cilvēkiem ar ratiņkrēsliem un bērnu ratiņiem. Cilvēkiem ar funkcionāliem kustību traucējumiem peldvietā ir uzstādīta pārgērbšanās kabīne un ir pieejama biotualete.-Teritorijā ir ierīkota atpūtas terase aprīkota ar saulšānās

	zviļņiem un atpūtas soliem, kā arī sporta zona: pludmales volejbols u.c., bērnu rotaļu laukums - kuģis un āra vingrošanas iekārtu komplekss. - Peldvietā nav izveidots peldēšanas sektors bērniem līdz 10 gadu vecumam*.
Glābšanas dienests	Ir glābšanas postenis. Peldsezonas laikā glābšanas dienesta darbība peldvietā ir nodrošināta no plkst. 10:00 līdz plkst. 22:00.
Peldvietas juridiskais statuss	Publiskā peldvieta
Atbildīgā pašvaldība, Kontaktinformācija	Rīgas valstspilsētas pašvaldība, Mājokļu un vides departaments, Brīvības iela 49/53, Rīga E-pasts: dmv@riga.lv Tālr. +371 67012453
Atbildīgā institūcija par peldvietu ūdens uzraudzību un kontroli, Kontaktinformācija	Veselības inspekcija, Vides veselības nodaļa, Klijānu ielā 7, Rīga Tālr. 67081546 E-pasts: vide@vi.gov.lv
Peldvietas apraksts izveidots	2024. gadā
Peldvietas apraksta plānotā pārskatīšana	2027. gadā

* Peldvietā 2025.gada peldsezonas laikā ir plānots izveidot peldēšanās sektoru bērniem

Peldvieta atrodas netālu no Rīgas centra, Ķīpsalā pie Balasta dambja. Operatīvais transports var piebraukt peldvietai pa Balasta dambi un no Krišjāņa Valdemāra ielas Vanšu tilta nobrauktuves. Iepriekš norādītie piebraucamie ceļi ir klāti ar asfaltbetona segumu – pilsētas ielas. Transporta līdzekļi peldvietā dienesta pienākumu pildīšanai var iebraukt līdz 30 m attālumam no ūdens malas. Peldvieta ir vietējo iedzīvotāju bieži apmeklēta un ne tikai peldsezonas laikā, bet arī ārpus tās.

Peldvieta ir nodrošināta ar 13 lielajām bojām. Bojas ir spilgti oranžā krāsā un viegli pamanāmas.

Informācija par peldvietu ir aplūkojama arī informācijas stendā, kas atrodas peldvietas teritorijā (skatīt 1. un 2. attēlu). Stendā ir iezīmēta gan peldvietas shēma kartē, gan arī atzīmēti dažādi interešu punkti kā, piemēram, glābšanas riņķa un dienesta atrašanās vieta. Peldvietas informatīvajā stendā ir izvietota informācija par drošu uzvedību peldvietā un cita informācija atbilstoši Noteikumu Nr. 692 4. pielikumam.

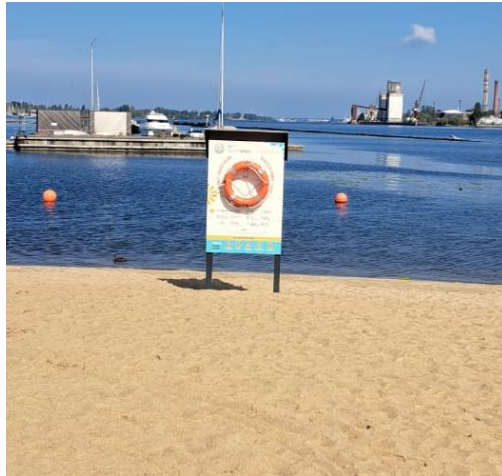


1.attēls. Peldvietas “Ķīpsala” informācijas stends (avots: RVP MVD)



2.attēls. Peldvietas “Ķīpsala” informācijas stenda daļa (avots: RVP MVD)

Peldvietā “Ķīpsala” pie peldvietas krasta ir uzstādīts papildus informatīvais stends par drošu uzvedību peldvietā un aprīkots ar glābšanas riņķi (Skat. 3.att.). Papildus informatīvajā stendā ir izvietota informācija par drošu uzvedību peldvietā, kā arī atbildīgo dienestu kontaktinformācija, norādes peldvietā par glābšanas dienesta darba laiku ir ļoti pamanāmas.



3.attēls. Glābšanas riņķis un papildus informācijas stends (avots: RVP MVD)

Peldsezonas sākumā un arī peldsezonas laikā glābšanas dienesta darbinieki apseko (izstaigā ar kājām) peldvietas gultni un novērtē gultnes dziļumu. Peldsezonas laikā glābšanas dienesta darbība peldvietā ir nodrošināta no plkst. 10:00 līdz plkst. 22:00.

2024. gada augustā RVP MVD ir noslēgusi līgumu ar biedrību “Latvijas Pludmales Glābēju asociācija” par peldvietas drošības stāvokļa riska novērtējumu izstrādi Daugavas peldvietai “Ķīpsala”.

1.2. Peldvietas izvēles pamatojums un monitoringa punkta atrašanās vieta

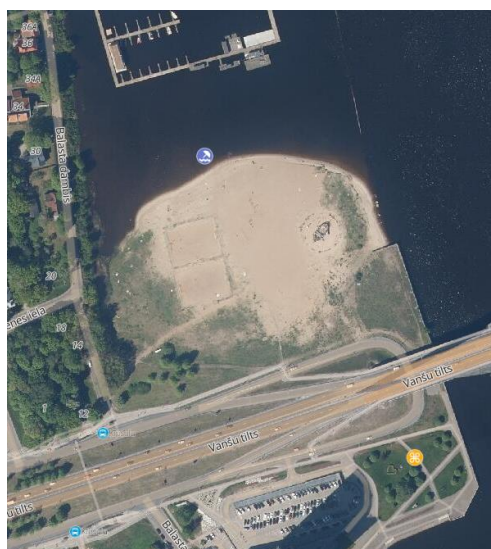
Peldvieta “Ķīpsala” atrodas Rīgas pilsētas teritorijā, Ķīpsalā, netālu no pilsētas centra, blakus Vanšu tiltam, Balasta dambī Daugavas kreisajā krastā (skat. 4.att).

Rīgas brīvosta, veicot Daugavas gultnes padziļināšanu 2011.gadā, izveidoja pagaidu smilšu atbērtnes, kas laika gaitā tika izmantotas dažādiem mērķiem. 2013.gadā tika izveidota labiekārtota Ķīpsalas pludmale, kas 2013. gada jūnijā tika atklāta kā neoficiālā Rīgas pilsētas peldvieta. 2013.gadā pēc RVP MVD pasūtījuma tika veikta pludmales zonas gultnes skanēšana ar hidrolokatoru. 2022. gadā tika veikts atkārtots pētījums, kura laikā tika veikta peldvietas “Ķīpsala” zemūdens daļas izpēte. Izpētes veicēji rekomendēja veikt peldvietas zemūdens daļas nogāzes izlīdzināšanu, kā arī attīrīt peldvietas akvatoriju gultni no zemūdens atkritumiem.

Lai nodrošinātu pludmales apmeklētājiem ērtu un drošu atpūtu, 2022.gadā tika veikta peldvietas zemūdens daļas attīrīšana no atkritumiem, no ūdens izcelto sadzīves atkritumu izvešana, peldvietas zemūdens daļas irdināšana, peldvietas zemūdens daļas materiāla atbēršana dziļākajās zonās, peldvietas zemūdens daļas nogāzes izlīdzināšana, lai slīpums būtu lēzens, kā arī peldvietas gultnes dziļuma mērījumi pēc izlīdzināšanas darbu pabeigšanas.

Peldvietas zemūdens daļas grunts ir relatīvi līdzena, smilšaina, dziļumā ir novērojama pāreja uz dūņainām nogulsnēm augšējā slānī. Dziļuma sadalījums peldvietas zemūdens daļā ir vienmērīgs, zemūdens nogāzes slīpums lēzens, dziļums pakāpeniski palielinās. Bojas tiek izvietotas nepārsniedzot 1.8 m dziļumu.

Rīgas hidroelektrostacijas darbības režīms nerada būtiskas ūdenslīmeņa paaugstināšanās svārstības. Peldvietas krasta konfigurācija un straumjvirzes dambis pilnībā pasargā peldvietu no jebkādām vērā ņemamām straumēm.



4. attēls. Ķīpsalas peldvietas atrašanās vieta pie Vanšu tilta Rīgā (avots: balticmaps.eu)

Pateicoties peldvietas atrašanās vietai līdz peldvietai ir ērti nokļūt ar sabiedrisko transportu. Tāpat 170 m no peldvietas Balasta dambī atrodas autostāvvietā. Attīstītā infrastruktūra un cietā seguma gājēju ceļi ļauj viegli piekļūt peldvietai transporta līdzekļiem dienesta pienākuma veikšanai un arī cilvēkiem, kas pārvietojas ratiņkrēslā.

“Ķīpsalas” peldvieta ir piemērota cilvēkiem ar funkcionāliem kustību traucējumiem, jo līdz peldvietai ir iespējams nokļūt pa izveidotu koka laipu. Tāpat peldvietā ir ierīkota ģērbtuve un tualete cilvēkiem ar kustību traucējumiem (skat. 5.att.).



5. attēls. Vides pieejamība Ķīpsalas peldvietas teritorijā (avots: RVP MVD)

Kīpsalas peldvieta ir labiekārtota un tajā tiek uzturēta kārtība un tīrība, izveidota sanitārā zona ar pārvietojamām tualetēm (skat.6.att.). Sezonas laikā pludmale tiek tīrīta un izvietotās atkritumu urnas tiek regulāri iztukšotas. Pēc nepieciešamības tiek veikta arī smilšu virskārtas irdināšana.



6. attēls. Sanitārā zona Kīpsalas peldvietas teritorijā (avots: RVP MVD)

Peldvietas teritorijā ir izveidota sporta zona – volejbola laukumi (skat. 7.att.). Peldvietas teritorijā ir izveidots bērnu rotaļu laukums (skat. 8.att.) un atpūtas zona (skat.9.att.).

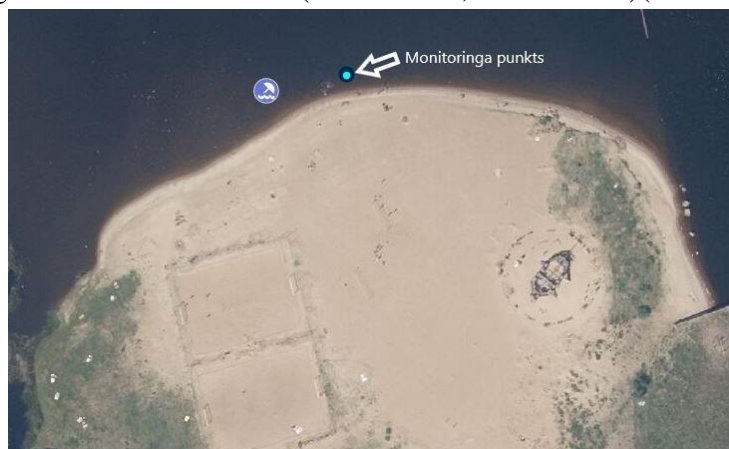


7. un 8. attēls. Sporta zona un bērnu rotaļu zona peldvietas teritorijā (avots: RVP MVD)



9. attēls. Atpūtas zona peldvietas teritorijā, velostafīvs (avots: RVP MVD)

Peldvietas “Ķīpsala” monitoringa punkta ģeogrāfiskās koordinātes ir Z platums $56^{\circ}57'7.1856''$, A garums $24^{\circ}5'19.5252''$ (56.9519956 , 24.0887571)(skat.10. attēlu).



10. attēls. Ūdens paraugu ņemšanas vieta Daugavas peldvietā “Ķīpsala” (avots: balticmaps.eu)

1.3. Peldvietas ūdens kvalitāte

Peldvieta “Ķīpsala” oficiālo peldvietu sarakstā ir iekļauta no 2022. gada peldsezonas sākuma. Inspekcija ir veikusi vienu plānveida kontroli šajā peldvietā 2023. gadā.

Pēc operatīvās mikrobioloģiskās kvalitātes novērtējuma datiem 2022. gada peldsezonā no 13. jūlija līdz 18. jūlijam bija noteikts peldēties nav ieteicams ierobežojums saistībā ar Rīgas pilsētas lietus un neattīrīto kanalizācijas ūdeņu ieplūdēm Daugavā.

2023. gada peldsezonās peldvietā “Ķīpsala” ūdens kvalitāte ir vērtējama kā laba. 2024. gadā no 29. jūlija līdz 1. augustam ieskaitot, saistībā ar 2024. gada jūlija beigu vētras sekām, peldvietā “Ķīpsala” bija noteikts preventīvs ieteikums nepeldēties, bet no 2. augusta līdz 5. augustam ieskaitot bija noteikts aizliegums peldēties paaugstinātu *E.coli* un zarnu enterokoku rādītāju dēļ (skatīt 5. tabulu).

5. tabula. Operatīvās mikrobioloģiskās kvalitātes novērtējums peldvietā “Ķīpsala”

Gads	Paraugu skaits	Neatbilstošu paraugu skaits	Piezīmes
2022	6	0	Vienu reizi peldsezonā bija noteikts preventīvs “peldēties nav ieteicams” ierobežojums*
2023	5	0	Peldēties bija atļauts visu peldsezonu
2024	7	1	Vienu reizi peldsezonā noteikts preventīvs “peldēties nav ieteicams” ierobežojums vētras seku dēļ un vienu reizi noteikts “peldēties aizliegts” ierobežojums*

* neatbilstoša kvalitāte uz sešām dienām 2022.gada peldsezonā un kopumā uz astoņām dienām 2024.gada peldsezonā

Peldvietu izmanto arī ziemas peldētāji un pēdējo gadu laikā Rīgas pašvaldība ārpus peldsezonas veic peldūdus mikrobioloģiskās kvalitātes pārbaudes, lai pārliecinātos par peldūdus kvalitāti.

Atbilstoši Noteikumu Nr. 692 un Direktīvas 2006/7/EK prasībām, peldvietu ūdens ilglaicīgās kvalitātes klasifikāciju veic, ņemot vērā datus par pēdējiem četriem gadiem. Peldvietā “Ķīpsala” ūdens kvalitātes monitorings tika uzsākts 2022. gadā, līdz ar to ilglaicīgās ūdens kvalitātes klasi saskaņā ar Noteikumu Nr. 692 32. un 33. punktu vēl nevar noteikt nepietiekama datu daudzuma dēļ. Ilglaicīgā ūdens kvalitāte tiks noteikta pēc 2025. gada peldsezonas, kad būs pieejami četru peldsezonu dati.

Šajā aprakstā ievietota informācija par peldūdus operatīvo kvalitāti un situācija par ilglaicīgo kvalitāti līdz 2024.gada peldsezonai, to ieskaitot. Turpmākajos gados aktualizētā informācija par peldūdus operatīvo kvalitāti un aktuālais peldvietu ilglaicīgās ūdens kvalitātes novērtējums būs skatāms Veselības inspekcijas mājaslapā: <https://www.vi.gov.lv/lv/aktualais-peldvietu-ilglaicigas-udens-kvalitates-novertejums>

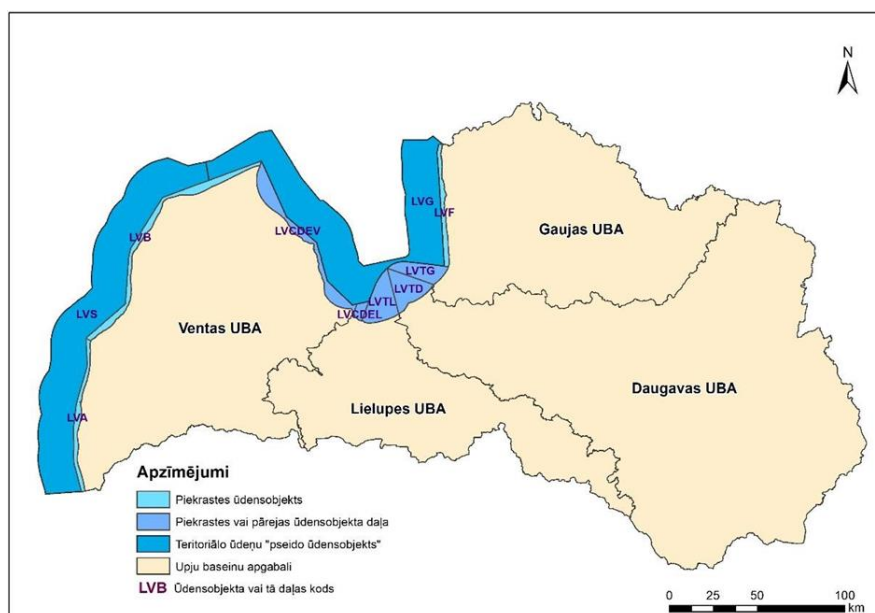
2. Fizikāli ģeogrāfiskais, hidroloģiskais un piekrastes raksturojums

2.1. Daugavas upes fizikāli ģeogrāfiskais raksturojums

Daugavas upju baseinu apgabals atrodas Latvijas austrumu un dienvidaustrumu daļā un ir platības ziņā vislielākais (skat. 11.att.). Tā platība Latvijas teritorijā ir 27 057 km², kopējā sateces baseina platība Daugavai 87 067 km². Daugavas upju baseinu apgabala teritorijai raksturīgs paugurains reljefs, kas mijas ar līdzenumiem un ietver Austrumlatvijas zemieni (Jersikas līdzenums, Aknīstes nolaidenuma austrumu teritorija, Aronas paugurlīdzenums, Lubāna līdzenums), Latgales augstieni (Feimaņu, Dagdas un Malienas pauguraine), Augšzemes augstieni, Alūksnes augstieni (Rāznas pauguraine, Rēzeknes pazeminājums) un Viduslatvijas zemieni (Viduslatvijas nolaidenums un Ropažu līdzenums).

Daugavas upju baseinu apgabala klimata iezīmes saistītas ar tā ģeogrāfisko novietojumu. Nokrišņu sadalījums ir nevienmērīgs, to ietekmē reljefs un valdošo vēju virziena mainība atkarībā no gadalaika. Ievērojami lielāks nokrišņu daudzums ir apgabala rietumu daļā – Lielās Juglas un Ogres baseinos, kā arī Vidzemes augstienes ziemeļrietumu nogāzēs. Saskaņā ar klimatiskās normas (1981. - 2010. g.) aprēķiniem, Daugavas UBA vidējā nokrišņu summa gadā mainās no 759 mm Alūksnē līdz 629 mm Rēzeknē .

Kopumā Daugavas upju baseinu apgabala daļā, kas atrodas tuvāk jūrai, ziemas ir siltākas, bet vasaras vēsākas. Savukārt apgabala daļā, kas atrodas tālāk no jūras, vasaras ir karstākas, bet ziemas – aukstākas.



11. attēls. Upju baseinu apgabalu un tiem piederīgo piekrastes un pārejas ūdensobjektu un teritoriālo “pseido ūdensobjektu” novietojums Latvijā (avots: LVGMC)

Daugavas UBA atrodas 18 oficiālās peldvietas. Peldvieta “Ķīpsala” atrodas Daugavas upes posmā no Rīgas HES līdz Mīlgrāvim ūdensobjekta kods (ŪO) LVD413SPDA. Šī ŪO sateces baseina daļas platība ir 256 km².

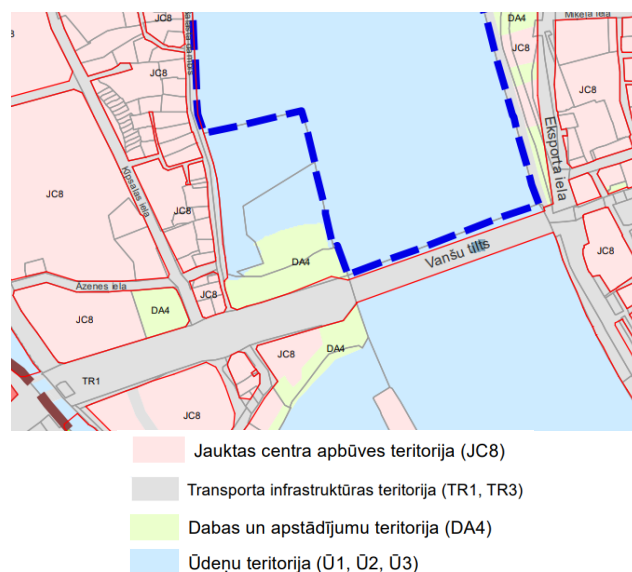
ŪO ir stipri pārveidots un tā krastos atrodas vairākas lielākas apdzīvojamās teritorijas – Rīga, Ķekava, Katlakans, Valdlauči, kas rada lielu ietekmi uz ŪO. Tāpat ŪO teritorijā atrodas Rīgas Pasažieru osta un Rīgas Tirdzniecības osta. Daugavas UBA stipri pārveidotie upju ŪO pārsvarā ir saistīti ar meliorāciju un hidroelektrostaciju (HES) darbību. Šajā Daugavas upes posmā ir divas LVĢMC monitoringa stacijas – “Daugava, pie Rumbulas” un “Daugava, Andrejosta”. ŪO robežojas ar īpaši aizsargājamo dabas teritoriju Doles sala.

Pirms ŪO atrodas trīs lielās HES – Pļaviņu, Ķeguma, Rīgas, kas darbojas kaskādē, regulējot ūdens līmeni ūdenskrātuvēs. HES darbība būtiski ietekmē ŪO, maina tā īpašības no ritrālas uz potomālu upi, kā arī lielās ūdenskrātuves pēc to īpašībām vairāk līdzinās ezeru ekosistēmai. Kā arī straujās ūdenslīmeņa svārstības, kas izriet no sistēmas lietošanas un uzturēšanas darbu nepieciešamības, neļauj Daugavas upē izveidoties un pastāvēt dabiskiem apstākļiem atbilstošam zoobentosam, ūdens augiem, krastu un nogāžu apaugumam.

2.2. Peldvietas “Ķīpsala” piekrastes zonas apraksts un zemes lietošanas veidi

Peldvieta “Ķīpsala” atrodas pilsētas vidē un pēc apkārtējās teritorijas lietojuma veida atbilst mākslīgajām virsmām/zonām (skat. 1. pielikumu).

Pēc Rīgas teritorijas plānojuma⁴ peldvieta “Ķīpsala” atrodas dabas un apstādījumu teritorijā, kas robežojas ar jauktas centra apbūves teritorijām un transporta infrastruktūras teritoriju (skat. 12. attēlu). Peldvietas “Ķīpsala” ūdens un sauszemes zonas robežojās ar Rīgas brīvostas teritoriju.



12. attēls. Rīgas teritorijas plānojums ap peldvietu “Ķīpsala” (avots: geolatvija.lv).
Zilā pārtrauktā līnija – Rīgas brīvostas teritorijas robeža.

⁴ https://geolatvija.lv/geo/tapis?#document_22161

2.3. Daugavas upes hidroloģisko īpašību raksturojums

Daugavas posms no Rīgas HES līdz Mīlgrāvja ietekai ŪO D413SPDA pēc upes tipa atbilst 7.upju tipam - potamāla tipa ļoti lielai upei. Šajā posmā upe ir dziļa un to raksturo mazs straumes ātrums. Gultnes substrātu veido smilts, vietām dolomīts vai smilšakmens, kas ir klāts ar organiskas izcelsmes detritu un dūņām.

Lejpus Aiviekstes ietekas atrodas trīs ūdenskrātuves – 15 Pļaviņu (34,9 km²), Ķeguma (24,9 km²) un Rīgas (42,2 km²), kas lielā mērā nosaka upes hidroloģisko režīmu. Raksturīgas ūdenslīmeņa svārstības HES darbības rezultātā, kas ietekmē arī ūdens līmeni pieteku lejtecē.

Daugavas baseina notece ir 20,45 km³. Ilggadējais vidējais noteces slānis, kas ir saistīts ar nokrišņu daudzumu un iztvaikošanas apjomu mainās plašā amplitūdā. Procentuāli lielāko gada noteces daļu veido palu notece. Daugavas kritums Latvijas teritorijā ir 99 m un relatīvais kritums – 0,3 m/km. Daugavā caurplūdums gada laikā mainās no 63,3 līdz 1700 m³/s, vidējais caurplūdums no 377 līdz 588 m³/s.

Daugavas garums Rīgas valstspilsētas robežās ir ~31 km, Daugavas platums Rīgas valstspilsētas teritorijā ir 500 – 700 m, upes grīvas rajonā sasniedz 1,5 km, dziļums 6 – 7 m, lejpus pilsētas centra līdz ietekai jūrā Daugavas dziļums ir 8 – 15 m.

Kopumā Daugavas baseina upju un ezeru hidroloģiskais režīms raksturojas ar augstiem pavasara paliem, vasaras-rudens lietus plūdiem, vasaras un ziemas mazūdens periodiem. Maigās ziemās, atkušņu periodos upēs tiek novēroti ziemas pali, kas ir saistīti ar ledus vai/un vižņu sastrēgumiem. Daugavas lejteces, tās pieteku, kā arī upēm un kanāliem savienoto ezeru ūdens režīmu Rīgas teritorijā un tās apkārtnē tostarp ietekmē jūras vējuzplūdi un vējatplūdi, ņemot vērā ļoti mazo ūdens virsmas garenslīpumu.

Daugavas gada vidējā notece ir 19.71 km³. Procentuāli vislielāko daļu no gada noteces veido pavasara palu notece (55%).

3. Hidroķīmiskās un ekoloģiskās kvalitātes raksturojums

Upju ŪO ekoloģiskā kvalitāte/potenciāls tiek skatīts pēc trīs kvalitātes elementu grupām: bioloģiskie (makrozoobentoss, fitobentoss, fitoplanktons, makrofīti), vispārīgie fizikāli ķīmiskie (kopējais slāpeklis, kopējais fosfors, caurredzamība ar Seki disku, varš, cinks) un hidromorfoloģiskie (hidroloģiskā režīma izmaiņas, morfoloģiskās izmaiņas) kvalitātes elementi, kur noteicošais ir bioloģisko kvalitātes elementu novērtējums.

Lielākā daļa (59%) Daugavas UBA upju ŪO pieder vidējai ekoloģiskās kvalitātes/potenciāla klasei, 24% upju ŪO atbilst labai ekoloģiskai klasei, augstu ekoloģisko kvalitāti nav sasniedzis neviens Daugavas UBA upju vai ezeru ŪO.

ŪO D413SPDA ietilpst divas virszemes ūdeņu kvalitātes monitoringa stacijas – **Daugava, Andrejosta, kas ir tuvākā stacija peldvietai “Ķīpsala”** un Daugava, pie Rumbulas. Abās stacijās veic ekoloģiskās kvalitātes novērtējumu, savukārt Daugavā, pie Rumbulas veic arī ķīmisko vielu monitoringu zivīs.

ŪO D413SPDA ūdens kvalitātes 2022. gada monitoringa rezultāti liecināja par to, ka virszemes ŪO atbilst **ļoti sliktai ekoloģiskās kvalitātes klasei**. Amonija slāpekļa

koncentrācija Daugavā, pie Rumbulas 2022. gadā (vidēji 0.176 mg/l), makrozoobentosa kvalitātes klase (ļoti slikta Daugavā, pie Andrejostas un slikta Daugavā, pie Rumbulas). ŪO D413SPDA neatbilst labai ekoloģiskajai kvalitātei. ŪO D413SPDA monitoringa stacijās pēc 2022. gada datiem noteikto virszemes ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes vērtējumu skatīt 7. tabulā.

7. tabula. Virszemes ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes vērtējums ūdensobjektam D413SPDA pēc 2022. gada datiem (Datu avots: LVGMC)

Stacija	ŪO tips	Bioloģiskās kvalitātes kopvērtējums	O ₂ , mg/l	BSP ₅ , mg/l	N/NH ₄ , mg/l	N _{kop.} , mg/l	P _{kop.} , mg/l	Ekoloģiskās kvalitātes gala novērtējums
Daugava, Andrejosta	R7	5	9.9	1.2	0.053	1.43	0.037	5
Daugava, pie Rumbulas	R7	4	11.5	1.6	0.176	1.72	0.051	4

Kvalitāte:  Augsta  Laba  Vidēja  Slikta  Ļoti slikta

2022. gadā Daugavā, pie Rumbulas biotā – **zivīs** (asaros) konstatētas paaugstinātas – **sliktai** kvalitātei atbilstošas vielas: brominēto difenilēteru (BDE) summa bija koncentrācijā 0.09176 µg/kg (vides kvalitātes normatīvs 0.0085 µg/kg) un dzīvsudrabs bija koncentrācijā 0.182 mg/kg (vides kvalitātes normatīvs 0.02 mg/kg).

4. Piesārņojuma avotu raksturojums

Daugavā upē piesārņojošo vielu ienesi rada gan dabiskie procesi, gan cilvēku darbība. Daugavā raksturīgs gan punktveida, gan izkliedētais piesārņojums.

- Punktveida piesārņojums – tieša notekūdeņu izlaide, kā arī piesārņojums, kas nonāk upē stipri piesārņotu un neattīrītu notekūdeņu gadījumā. Tādā gadījumā rodas straujas, lēcienveida izmaiņas ūdens kvalitātē, tai skaitā var pasliktināties peldūdeņu mikrobioloģiskā kvalitāte.
- Izkliedētais jeb difūzais piesārņojums – bez noteiktas lokalizācijas, kurš rodas ieskalojoties virszemes noteces ūdeņiem, kuri satur paaugstinātas piesārņojošo vielu koncentrācijas. Parasti izkliedētais piesārņojums rada pakāpeniskas izmaiņas ūdens kvalitātē un tā avotu bieži vien ir grūti konstatēt.

Apkopojot visu pieejamo informāciju par potenciālajiem piesārņojuma avotiem, kas varētu ietekmēt Daugavas upes peldvietas “Ķīpsala” ūdens kvalitāti, var izdalīt šādus faktoros:

- lietus notekūdeņi no apkārtējās teritorijas,
- notekūdeņu radītais piesārņojums,
- difūzā piesārņojuma ieplūde no sateces baseina,
- atmosfēras nokrišņi,
- sekundārais piesārņojums no dibennogulumiem,

- piesārņojums no atpūtniekiem, peldētājiem.

Ķīpsalas peldvieta atrodas notekūdeņu ietekmētu un piesārņotu vietu būtiski ietekmētu ŪO teritorijā (skatīt 2. pielikumu). ŪO D413SPDA labajā krastā ir ievērojami vairāk piesārņoto vietu nekā kreisajā krastā. Ķīpsalas peldvietas tuvumā neatrodas notekūdeņu attīrīšanas iekārtu izplūdes vietas, bet atrodas lietus notekūdeņu izplūdes vietas.

Daugavas UBA galvenie punktveida piesārņojumu radošie avoti ir sadzīves un rūpnieciskie notekūdeņi. Notekūdeņu izplūdes analīze rāda, ka pēdējo 20 gadu laikā kopējais novadītais notekūdeņu daudzums, gan novadīto vielu apjoms vidē ir samazinājies pateicoties vides politikas īstenošanai un uzlabotai NAI sistēmai. Centralizēto kanalizācijas pakalpojumu pieejamība Daugavas UBA aglomerācijās iedzīvotājiem nav nodrošināta 100% apmērā, tāpēc daļa māsaimniecību notekūdeņu attīrīšanai turpina izmantot decentralizēto kanalizācijas sistēmu risinājumus, kas palielina vides piesārņojuma risku. Centralizēto kanalizācijas tīklu izbūvi veic vietās, kur tas ir tehniski un ekonomiski pamatots, pārējā teritorijas daļā jānodrošina vides kvalitātes normatīviem atbilstošu notekūdeņu attīrīšanu ar alternatīvām metodēm. Daļa Daugavas sateces baseina atrodas Krievijā un Baltkrievijā, tādēļ UBA slodzei ir arī pārrobežu ietekme.

Ķīpsalas peldvietai īstermiņa piesārņojuma iespējamie cēloņi ir Daugavas augštecē esošo apdzīvoto vietu neattīrītu notekūdeņu avārijas ieplūdes vai nelegāli novadīti notekūdeņi. Vairākas reizes pēdējo gadu laikā Rīgas pilsētas neattīrītie notekūdeņi spiestā kārtā ir ieplūduši Daugavā.

Lai gan neattīrīto notekūdeņu daudzums, ko SIA "Rīgas ūdens" ielaiž Daugavā spiestā kārtā (piemēram, spēcīga lietus gadījumā, lai neapdraudētu NAI darbību) pēdējo desmit gadu laikā ir ievērojami samazinājies (2011. gadā 12,41% un 2023. gadā 1,80% no kopējā notekūdeņu daudzuma), neattīrītie notekūdeņi būtiski ietekmē upes ūdens kvalitāti.⁵ Pēdējos gados ŪO D413SPDA esošajās peldvietās ir noteikti peldēšanās ierobežojumi Rīgas pilsētas kanalizācijas ieplūdes dēļ spēcīga lietus laikā.

2022. gada peld sezonā ilgstoša un intensīva lietus dēļ tika veikta avārijas neattīrīto kanalizācijas ūdeņu izlaide Daugavā. Šīs izlaides laikā Daugavā iepludināja 77 000 m³ neattīrītu notekūdeņu, tajā skaitā kanalizāciju. Piesardzības nolūkos Veselības inspekcija aicināja nepeldēties Daugavas peldvietās. Pēc peldvietu ūdens analīžu rezultātiem par mikrobioloģisko peldūdens kvalitāti peldvietā "Lucavsala", kas atrodas pirms peldvietas "Ķīpsala" uz augšu pa Daugavas upi Rīgā, trīs dienas bija noteikts aizliegums peldēties.

Tāpat ŪO D413SPDA ir novērota arī citu piesārņojošo vielu, piemēram, naftas ieplūšana. 2021. gada maijā pie Kundziņsalas konstatēja naftas piesārņojumu – degvielu Daugavas atzarā. Piesārņojuma avots atradās ražošanas uzņēmuma teritorijā un Daugavā ieplūda no lietus kanalizācijas sistēmas.

Pēdējo gadu laikā ŪO D413SPDA Ķīpsalā ir novērotas vairākas piesārņojuma epizodes. 2020. gadā netālu no Balasta dambja novēroja nezināmas izcelsmes vielas plankumu ūdenī aptuveni 500 metru garumā, piesārņojuma avotu neizdevās noskaidrot. Savukārt 2022. gadā Ķīpsalas pludmalē tika saņemti iedzīvotāju ziņojumi par taukveida

⁵ LSM.lv. 30.07.2023. «Rīgas ūdens»: Daugavā novadīto notekūdeņu daudzums samazināts līdz iespējamajam minimumam. Pieejams: <https://ieej.lv/tMHy6>

vielas sanesumu, kas varētu liecināt par neattīrītu notekūdeņu novadīšanu Daugavā (skat. 13.attēlu).



13.attēls VVD informatīvā karte par 2022. gadā Kipsalas pludmalē konstatēto piesārņojumu un informācija par lietus notekūdeņu izlaides vietām.

Arī 2023. gada vasarā stipru lietavu dēļ Daugavā iepludināja lielu daudzumu neattīrītu Rīgas notekūdeņu, kurus veidoja gan lietus ūdens, gan sadzīves kanalizācija. Klimata pārmaiņu dēļ spēcīgs lietus vasaras periodā var kļūt arvien biežāka parādība Latvijā.

Ir zināms, ka Rīgā un arī atsevišķās citās Latvijas pilsētās ir aktuāls un vienlaikus ilgstoši neatrisināts jautājums par lietus ūdeņu novadīšanas sistēmu nošķiršanu no komunālo notekūdeņu kanalizācijas sistēmām. Vēsturiski uzbūvētās lietus un komunālo notekūdeņu kanalizācijas kopsistēmas nespēj uzņemt un novadīt uz notekūdeņu attīrīšanas iekārtām visus ienākošos notekūdeņus arī vidēji stipra lietus laikā. Rīgas pilsētā aktīvi tiek meklēti risinājumi pārplūdēs novadīto notekūdeņu apjoma samazināšanai.

Tādējādi Kipsalas peldvietā pastāv lietusūdeņu un notekūdeņu ieplūdes radīta piesārņojuma risks

5. Makroaļģu un fitoplanktona aļģu, t.sk. zilaļģu izplatīšanās iespējas

Latvijas iekšzemes ūdeņos nav konstatētas makroaļģes, kas apdraudētu peldētāju veselību. Savukārt attiecībā uz fitoplanktona aļģēm draudus cilvēku veselībai rada pārmērīga zilaļģu savairošanās (t.s. ūdens „ziedēšana”), kuru izdalītie toksīni, aļģēm atmirstot, var radīt alerģiskas ādas un gļotādu reakcijas. Par zilaļģu masveida savairošanos var liecināt duļķains, zilganzaļš ūdens, netīri zilganzaļa krāsas plēve uz ūdens un nepatīkama smaka, tāpat krastā var būt vērojami zilaļģu saskalojumi. Ja zilaļģes ūdenī novēro masveidā peldēties nav ieteicams, tāpat nav ieteicams izmantot šo ūdeni saimniecībā, dzirdīt dzīvniekus un makšķerēt. Mērenā klimata zonā akūtas saindēšanās iespēja no zilaļģu toksīniem cilvēkiem ir niecīga, tomēr jāņem vērā, ka zilaļģu toksīniem piemīt arī hepatotoksiska un neirotoksiska iedarbība.

Parasti zilaļģes attīstās stāvošos ūdeņos, bet var attīstīties arī lielu un nosacīti lēni plūstošu upju krastos un līčos. Kā veselību ietekmējošs faktors zilaļģes visbiežāk ir tieši peldsezonas laikā, kad vides apstākļi šo baktēriju attīstībai ir labvēlīgāki. Lai gan optimālā temperatūra zilaļģu attīstībai ir sākot no +25°C, to attīstība var noritēt arī zemākās temperatūrās (< +12°C). Ūdenstilpnes eutrofikācija ir galvenais cēlonis, kas rada potenciālu fitoplanktona aļģu, t.sk. zilaļģu masveida izplatīšanās iespēju. Zilaļģu pārmērīgu savairošanos veicina arī organiskais piesārņojums, jo zilaļģes ir pielāgojušās noteiktos apstākļos uzņemt gatavas organiskās vielas. Būtiska loma zilaļģu attīstībai ir ūdenstilpnes fosfora un slāpekļa daudzumam un pH līmenim ūdenī. Fosfora un slāpekļa daudzumu ūdenskrātuvē var ietekmēt tajā ieplūstošie notekūdeņi, notece no sauszemes teritorijām pēc lietus un lauksaimniecības process.

Kopš Ķīpsalas peldvietā uzsākti regulāri valsts monitoringa novērojumi, masveida zilaļģu savairošanās gadījumi, kuru dēļ būtu jāaizliedz peldēšanās, nav konstatēti. 2023. gada peldsezonā Ķīpsalas peldvietas ūdenī atsevišķos gadījumos bija novērojama zilaļģu savairošanās sākuma stadija, kad ūdenī ir punktveida, reti zilaļģu apkopojumi, kas neizraisa plašāku savairošanās epizodi.

Secinājumi

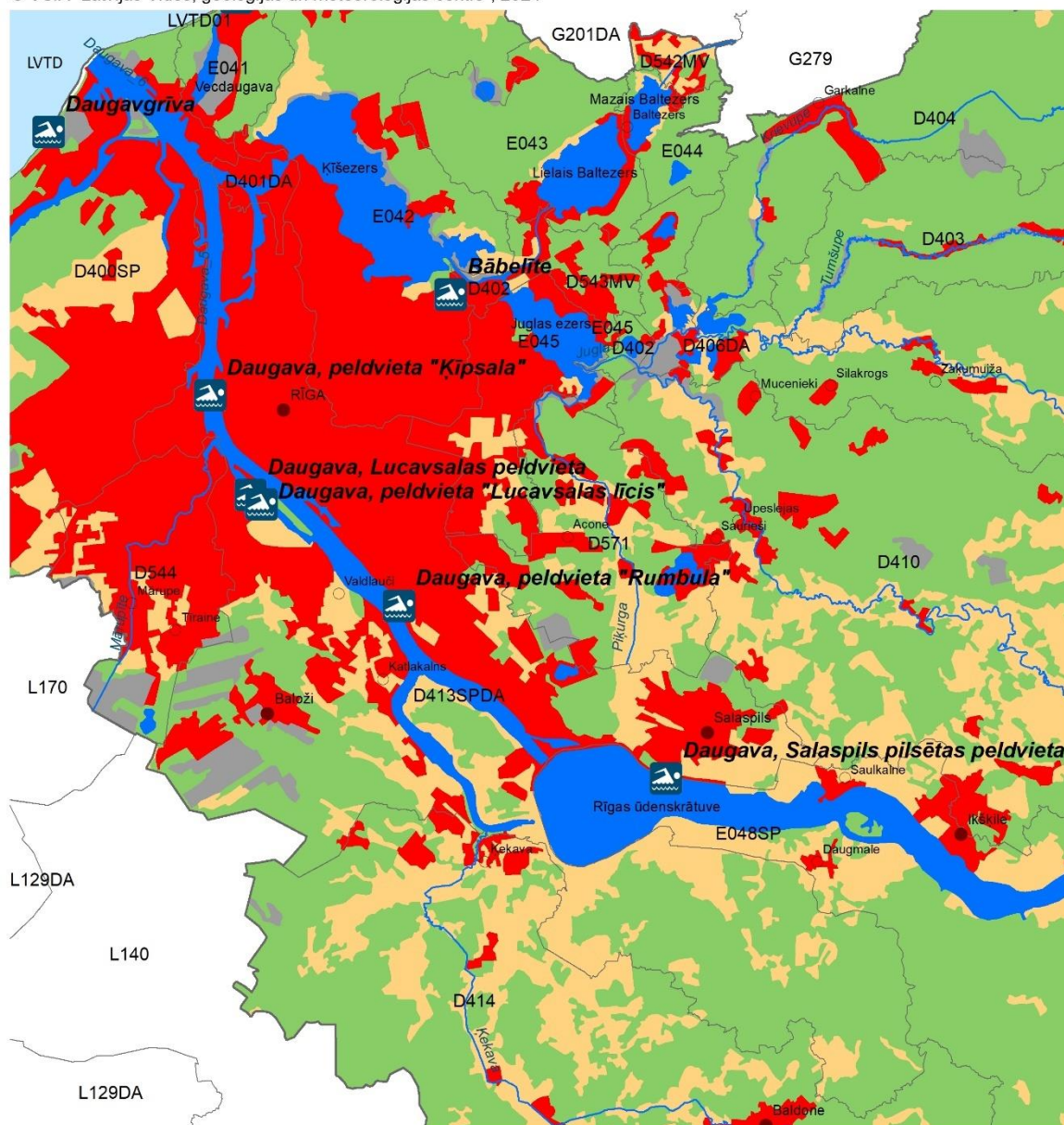
- ✓ **Pēdējo trīs peldsezonu laikā peldvietai “Ķīpsala”** pēc veiktā operatīvo mikrobioloģiskās kvalitātes novērtējuma, balstoties uz *E. coli* un zarnu enterokoku daudzumu ūdenī, vienu reizi noteikts “peldēties aizliegts” ierobežojums, kā arī divas reizes noteikts preventīvs “peldēties nav ieteicams” ierobežojums vētras seku dēļ.
- ✓ Daugavas upes **peldvietas “Ķīpsala” ilglaicīgo mikrobioloģisko kvalitāti** vēl nevar noteikt nepietiekama datu daudzuma dēļ. Ilglaicīgā ūdens kvalitāte tiks noteikta pēc 2025. gada peldsezonas, kad būs pieejami četru peldsezonu dati. Aktuālo visu peldvietu ilglaicīgās ūdens kvalitātes novērtējumu var skatīt Veselības inspekcijas mājaslapā: <https://www.vi.gov.lv/lv/aktualais-peldvietu-ilglaicigas-udens-kvalitates-novertejums>
- ✓ Daugavas upes peldvieta “Ķīpsala” ir pakļauta notekūdeņu un piesārņotu vietu radītam piesārņojumam. Peldvietu ūdens kvalitātes piesārņojumu var radīt ne tikai pilsētas neattīrīto notekūdeņu avārijas ieplūdes, piemēram, spēcīga lietus rezultātā, bet arī nezināmi piesārņojuma avoti Daugavas upes augštecē.
- ✓ Tiek prognozēts, ka lietusgāžu un plūdu risku izaicinājumi nākotnē kļūs arvien aktuālāki, tādēļ notekūdeņu avārijas izlaides Daugavā ir aktuāla problēma, kas būtu jārisina, lai mazinātu mikrobioloģiskā piesārņojuma risku Daugavas peldvietās.
- ✓ Ķīpsalas oficiālajā peldvietā un tās tuvumā zilaļģu masveida savairošanās risks pastāv.

Izmantotie informācijas avoti

1. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/7/EK (2006. gada 15. februāris) par peldvietu ūdens kvalitātes pārvaldību un Direktīvas 76/160/EEK atcelšanu
2. Guidelines for compiling bathing water profiles. Implementation of the new bathing water directive 2006/7/EC in Estonia, 2009.
3. Rīgas teritorijas plānojums (3.1. redakcija). 2021. Pieejams: https://geolatvija.lv/geo/tapis#document_22161
4. LVĢMC. Pārskats par virszemes un pazemes ūdeņu stāvokli 2021. gadā. Rīga, 2022.
5. LVĢMC. Latvijas klimats. Pieejams: https://klimats.meteo.lv/klimats/latvijas_klimats/
6. LVĢMC. Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāns 2022-2027. gadam. Rīga, 2021
7. LVĢMC. Daugavas upju un ezeru ūdensobjektu apraksti. Rīga, 2021.
8. Meliorācijas kadastra informācijas sistēma. Pieejams: <https://www.melioracija.lv>
9. Ministru kabineta 2017. gada 28. novembra noteikumi Nr. 692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība".
10. Veselības inspekcija. Pārskats par peldvietu ūdens kvalitāti 2019., 2020., 2021., 2022., 2023. gada peldsezonā.
11. Titullapas fotogrāfijas avots: <https://www.riga.lv/lv/daugavas-peldvieta-kipsala>
12. https://videscentrs.lvgmc.lv/files/Udens/Zinojumi_udens_strukturdirektivas_prasibu_iz_pildei/53/USD_5.panta_zinojums/3Virsz_paz_udeni.pdf

1.pielikums. Zemes lietojuma veidi Daugavas upes “Ķīpsala” peldvietas apkārtnē

© VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs", 2024



Apzīmējumi

-  Peldvietas
-  Ciemi
-  Pilsētas
-  Upju ūdensobjekti
-  Daugavas upju baseinu apgabals
-  Daļbaseini

Zemes virsmas apauguma veids (CORINE Land cover 2018 dati)

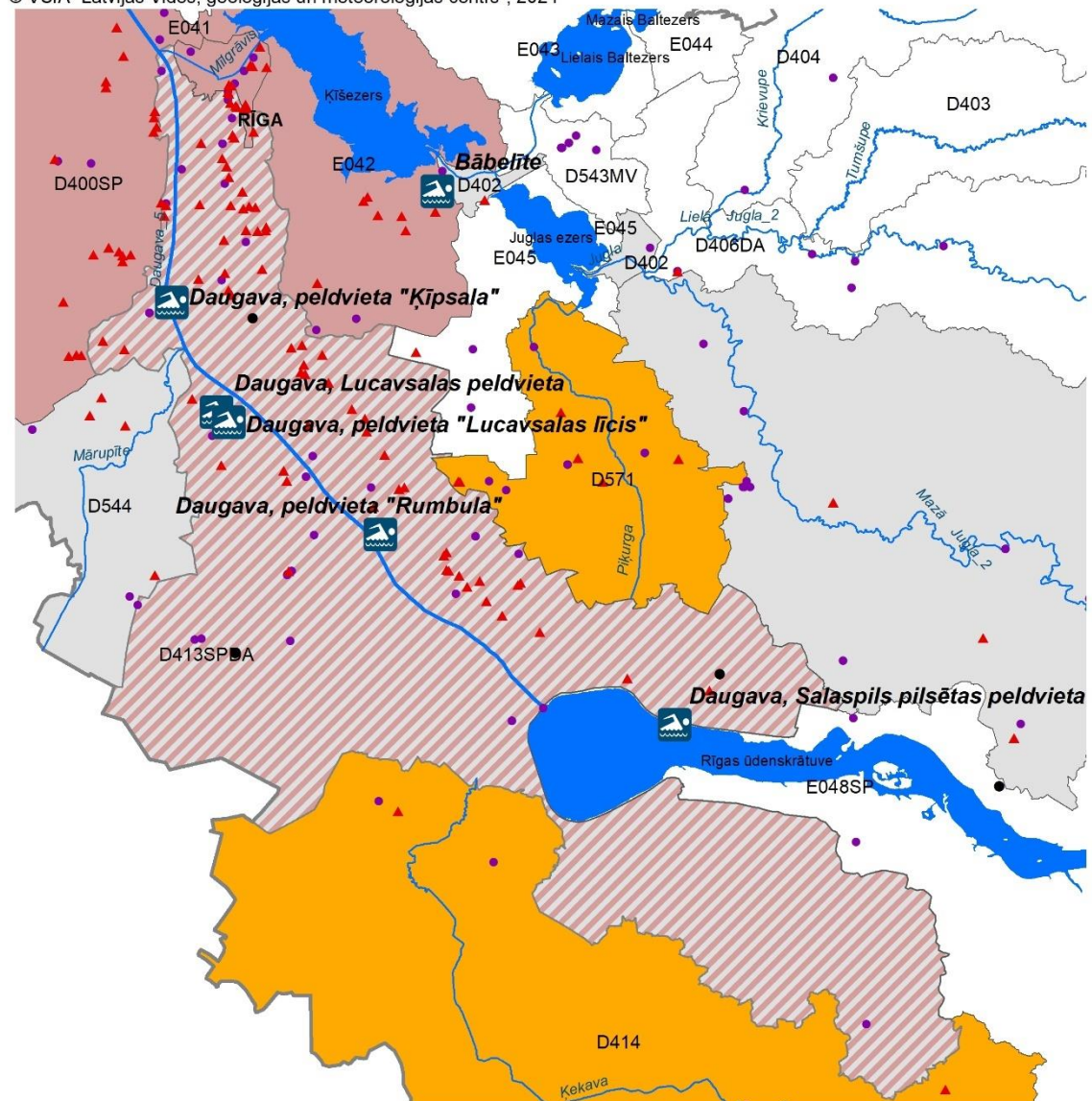
-  Mākslīgās virsmas (zonas)
-  Lauksaimniecības teritorijas
-  Meži un pusdabiskās teritorijas
-  Pārmitrās zemes
-  Ūdeņi
-  Ezeru ūdensobjekti

















Avots: LVĢMC

2.pielikums. Punktveida piesārņojuma slodze Daugavas upes “Ķīpsala” peldvietas apkārtnē

© VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs", 2024



Apzīmējumi

	Peldvietas		Upju/ezeru ūdensobjektu daļbaseini
	Piesārņotās vietas		Notekūdeņu būtiski ietekmēti ūdensobjekti;
	Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu izplūdes		Notekūdeņu ietekmēti ūdensobjekti, kuros jāievēro piesardzības princips
	Pilsētas		Piesārņoto vietu būtiski ietekmēti ūdensobjekti
	Daugava		Notekūdeņu ietekmēti un piesārņoto vietu būtiski ietekmēti ūdensobjekti
	Upju ūdensobjekti		
	Pārejas, piekrastes ūdensobjekti		
	Ezeru ūdensobjekti		
	Daugavas upju baseinu apgabals		

Avots: LVĢMC